

Effecten van combinatiefuncties in het onderwijs

Waarom een onderzoek naar de effecten?

Sinds 2008 zijn op scholen in het primair, voortgezet en speciaal onderwijs combinatiefuncties sport en cultuur ingezet. Per 1 januari 2012 zullen er ruim 1800 FTE Combinatiefunctionarissen zijn aangesteld waar de gemeenten voor getekend hebben. Hiervan werkt meer dan de helft op het gebied van onderwijs en sport, ongeveer een derde op het gebied van sport en cultuur en een klein deel op het gebied van onderwijs en cultuur. Ze houden zich onder andere bezig met het vergroten en versterken van het aanbod aan sport- en cultuuractiviteiten, het stimuleren van de deelname aan activiteiten en het vergroten van de doorgaande

lijn tussen het binnen- en buitenschoolse programma. Of ze daar in geslaagd zijn is eind 2011 onderzocht in opdracht van de projectgroep Combifuncties Onderwijs. Voor dit onderzoek zijn schooldirecteuren, combinatiefunctiefunctionarissen, docenten en leerlingen van 13 verschillende scholen uit heel het land geïnterviewd en geënquêteerd. Het zijn scholen uit het primair, voortgezet en speciaal onderwijs, die al langer werken met een combinatiefunctionaris sport of cultuur. In de figuur op de volgende pagina hebben

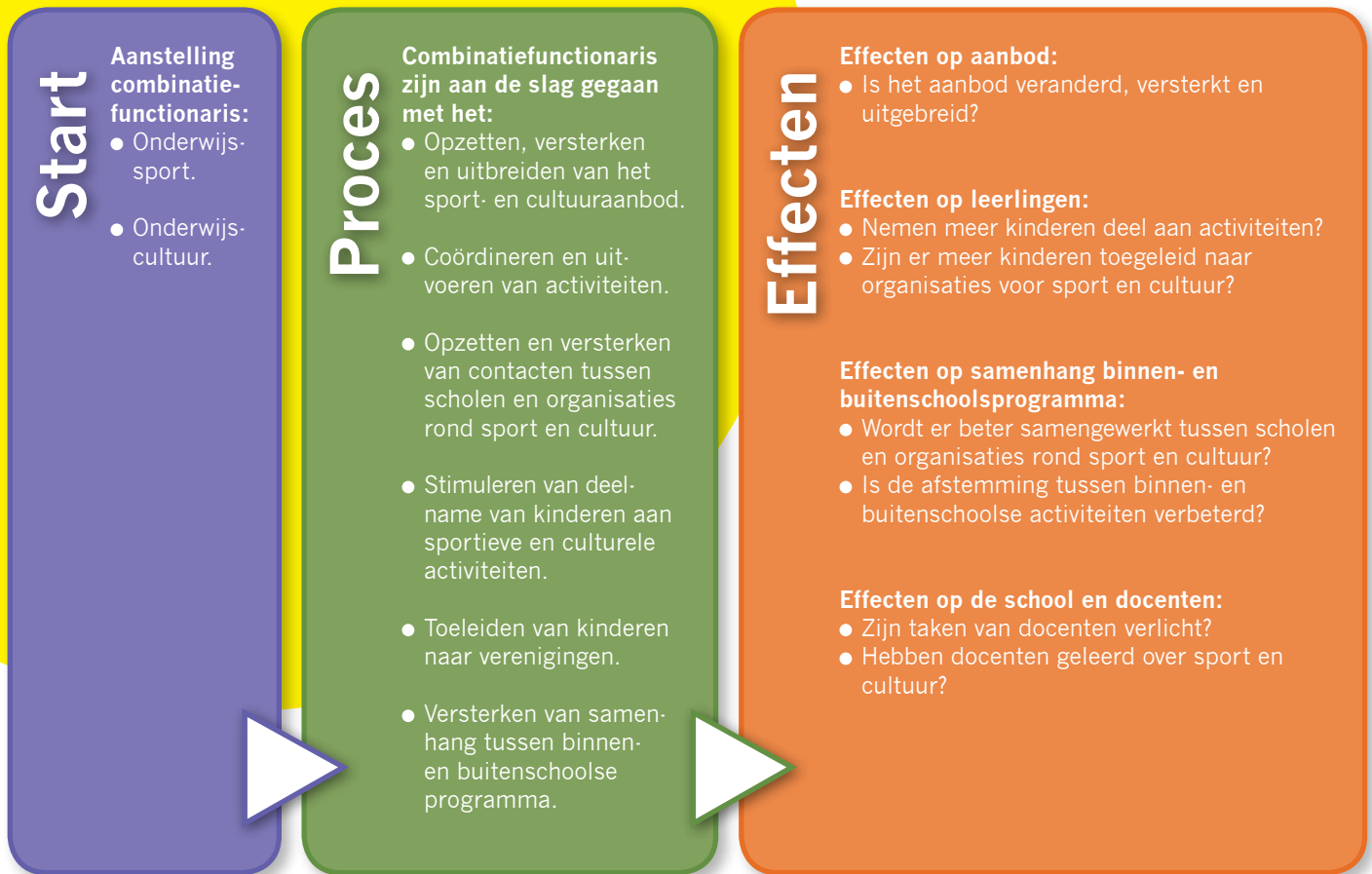
we aangegeven hoe we naar de effecten hebben gekeken. Hoe zijn de functionarissen gestart, waar zijn ze mee aan de slag gegaan en wat heeft het opgeleverd voor leerlingen, school en ouders? De belangrijkste uitkomsten en conclusies van dit onderzoek vindt u in deze flyer.

december 2011

**COMBIFUNCTIES
ONDERWIJS**

impuls brede scholen, sport en cultuur

Figuur 1: Onderzoekskader

Meer en diverser aanbod

Er worden meer activiteiten georganiseerd op het gebied van sport en cultuur en er is diverser aanbod. Ook worden er andere sporten of culturele activiteiten aangeboden dan voorheen. Daarnaast zien we dat er meer tijd is voor het organiseren van de activiteiten en dat het aanbod kwalitatief beter en professioneler is. Combinatiefunctionarissen hebben de tijd, kennis en vaardigheden die andere docenten op school missen om zo'n aanbod op te zetten. Waar voorheen activiteiten als los zand aan elkaar hingen is nu een activiteitenaanbod ontstaan dat meer één geheel vormt. Ook zien we in veel gevallen een duidelijke opbouw in het activiteitenaanbod.

Combinatiefunctionaris:

“Wij organiseren activiteiten voor de leerlingen die de school zelf graag zou willen organiseren, maar waar ze zelf niet aan toe komen.”

Docent:

“De combinatiefunctionaris laat leerlingen kennis maken met sporten waar ze anders niet zo snel mee in aanraking komen.”

Enthousiaste kinderen en grotere deelname

Kinderen zijn enthousiast over de activiteiten en doen ook vaker mee aan de activiteiten. Dit komt doordat de activiteiten laagdrempeliger zijn geworden en omdat er meer aanbod is om uit te kiezen. Op enkele scholen zien we dat de motorische ontwikkeling van kinderen is verbeterd en dat ze socialer met elkaar omgaan. De kinderen zelf vinden de activiteiten vooral leuk. Ze leren nieuwe dingen: sporten die ze nog niet eerder gedaan hebben of een muziekinstrument bespelen. Maar het zijn tot nu toe vooral de leerlingen die al iets met sport, muziek of dans hebben die de stap naar de verenigingen maken.

Alle scholen kennen wel één of meerdere voorbeelden van kinderen die naar aanleiding van de activiteiten lid zijn geworden van een vereniging. De meeste scholen zouden graag zien dat nog meer kinderen lid worden van een vereniging. Ze beseffen zich echter dat dit doel wellicht niet voor ieder kind haalbaar is. Zeker omdat het toeleiden van kinderen veel tijd kost. Maar ook doordat op sommige scholen het naschoolse aanbod zo aantrekkelijk is dat kinderen minder snel geneigd zijn om naar een vereniging te gaan. Waarom zou je naar een vereniging buiten de wijk gaan als je leuke activiteiten kunt doen in een vertrouwde en veilige omgeving?

Docent:

“Voordat de combinatiefunctionaris er was, was er geen sportaanbod op school, dus haar komst heeft voor een grote verandering gezorgd. Voorheen hoorde je kinderen bijna nooit over sporten. Kinderen moeten toch eerst even wennen en weten wat precies de bedoeling is van de sportactiviteiten, maar nu zijn ze er helemaal aan gewend en heel erg enthousiast.”

Kortere lijnen

Tussen scholen en verenigingen zijn kortere lijnen ontstaan. De combinatiefunctionaris weet vanuit zijn/haar netwerk sneller activiteiten en de daarbij horende materialen te regelen. Ook zorgen zij ervoor dat de verenigingen meer betrokken zijn bij de activiteiten. Scholen ontbreekt het daarvoor simpelweg aan tijd en aan een goed georganiseerd netwerk.

Op de meeste scholen zijn de activiteiten onder schooltijd afgestemd op het naschoolse aanbod. Daarbij wordt door sommige combinatiefunctionarissen gebruik gemaakt van een zogenaamde drietrapsraket. Hierbij vinden eerst activiteiten onder schooltijd plaats, vervolgens zijn er activiteiten na schooltijd in samenwerking met een vereniging en tenslotte zijn er activiteiten bij de vereniging zelf.

Dit betekent echter niet dat het aanbod van de combinatiefunctionaris in alle gevallen samenhangt met het reguliere onderwijsaanbod. De afstemming tussen de combinatiefunctionaris en de docenten beperkt zich vaak tot een korte overdracht over individuele leerlingen. Afstemming over de inhoud van het aanbod op de reguliere lessen en over de manier waarop met leerlingen wordt omgegaan vindt nauwelijks plaats. Dit komt vooral doordat er onvoldoende tijd is voor afstemming en overleg.

Combinatiefunctionaris:

“Veel sportclubs weten door de nauwe samenwerking met de combinatie-functionaris en de scholen dat ze niet afwachtend moeten zijn, maar juist naar de kinderen toe moeten gaan. Ze leren om hun eigen clubs te promoten. De clubs zijn daardoor ook meer bekend geworden bij de leerlingen, ook al leidt het niet altijd direct tot meer leden.”

Verlichting van taken

De combinatiefunctionaris verlicht vooral de taken van docenten. Hierdoor kunnen docenten zich meer bezighouden met hun eigen lessen. Ook op scholen waar de docenten aanwezig zijn tijdens de activiteiten van de combinatiefunctionaris ervaren ze deze verlichting. Ze zijn geen tijd meer kwijt aan de voorbereiding van activiteiten. De combinatiefunctionaris coördineert alle activiteiten en is een vast aanspreekpunt voor docenten en ouders.

Het draagvlak bij docenten voor de activiteiten van de combinatiefunctionaris verschilt per school. Dit hangt onder andere samen met de persoonlijkheid van de combinatiefunctionaris en met de manier waarop hij/zij een onderdeel vormt van het team. Docenten zijn ook positiever over de inzet van de combinatiefunctionaris als zij effecten ervan zien bij hun leerlingen. Kennisontwikkeling bij docenten op het gebied van sport en cultuur zien we alleen bij scholen waar docenten ook deelnemen aan de lessen van de combinatiefunctionaris. Op scholen waar dit niet gebeurt is nauwelijks kennisoverdracht.

Combinatiefunctionaris:

“Ik heb een duidelijke doelstelling om de kennis van goed bewegingsonderwijs bij de leerkrachten te vergroten. Daarom is er ook bewust voor gekozen om de groepsleerkrachten bij de gymlessen te betrekken. Op die manier zien de leerlingen dat de gymles geen apart onderdeel is, maar een onderdeel vormt van de school. Sommige leerkrachten zouden nu prima een eigen gymles kunnen geven, ook al mogen ze dat niet doordat ze geen bevoegdheid hebben.”

Conclusies

Wat heeft de komst van de combinatiefunctionaris opgeleverd?

Hieronder vatten we de meerwaarde in enkele punten samen:

- Er is meer aanbod, meer divers aanbod, meer structuur en eenheid in het aanbod.
- Er is meer enthousiasme bij leerlingen voor sport en cultuur en kinderen doen vaker mee aan activiteiten.
- Er zijn kortere lijnen tussen scholen en verenigingen, waardoor:
 - makkelijker activiteiten georganiseerd worden;
 - er meer materiaal beschikbaar is voor de activiteiten;
 - de betrokkenheid van verenigingen bij de activiteiten is vergroot.
- Op sommige scholen is een duidelijke opbouw in activiteiten ontstaan, waarbij leerlingen stapje voor stapje naar de verenigingen worden toegeleid.
- De taken van docenten zijn verlicht, doordat:
 - de verantwoordelijkheid voor sportieve en culturele activiteiten bij de combinatiefunctionaris ligt;
 - zij minder tijd kwijt zijn met de voorbereiding van activiteiten.

Naast deze winstpunten is er volgens de scholen en combinatiefunctionarissen ook nog wel wat te winnen:

- De doorgaande lijn tussen het aanbod van de combinatiefunctionaris en de reguliere lessen moet verder versterkt worden.
- Er is meer tijd en aandacht nodig voor de afstemming en kennisoverdracht tussen de combinatiefunctionaris en docenten.
- De toeleiding naar de verenigingen kan verbeterd worden door:
 - kinderen die nog niet zoveel met sport en cultuur hebben meer individueel te begeleiden naar verenigingen;
 - ouders vaker te informeren:
 - over het belang van sport en cultuur voor kinderen;
 - over de mogelijkheden op het gebied van sport en cultuur;
 - over financiële ondersteuning bij lidmaatschap.

Het belangrijkste aandachtspunt voor de toekomst is echter dat de combinatiefunctionarissen ook in de toekomst hun werk kunnen blijven doen. Het voortzetten van wat ze nu al bereikt hebben staat voorop.

Combinatiefunctionaris:

“De basis is gelegd, nu wordt het tijd om nog meer in te zetten op de toeleiding naar verenigingen en alles wat we nu bereikt hebben verder uit te bouwen en te verankeren.”

Dit onderzoek is uitgevoerd door Stichting Onderwijs Vraagt Kennis en onderzoeks- en adviesbureau Oberon.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met: Jessica van der Linden (Oberon) Dit kan per mail via jvdlingen@oberon.eu of telefonisch via 030-2324227.

